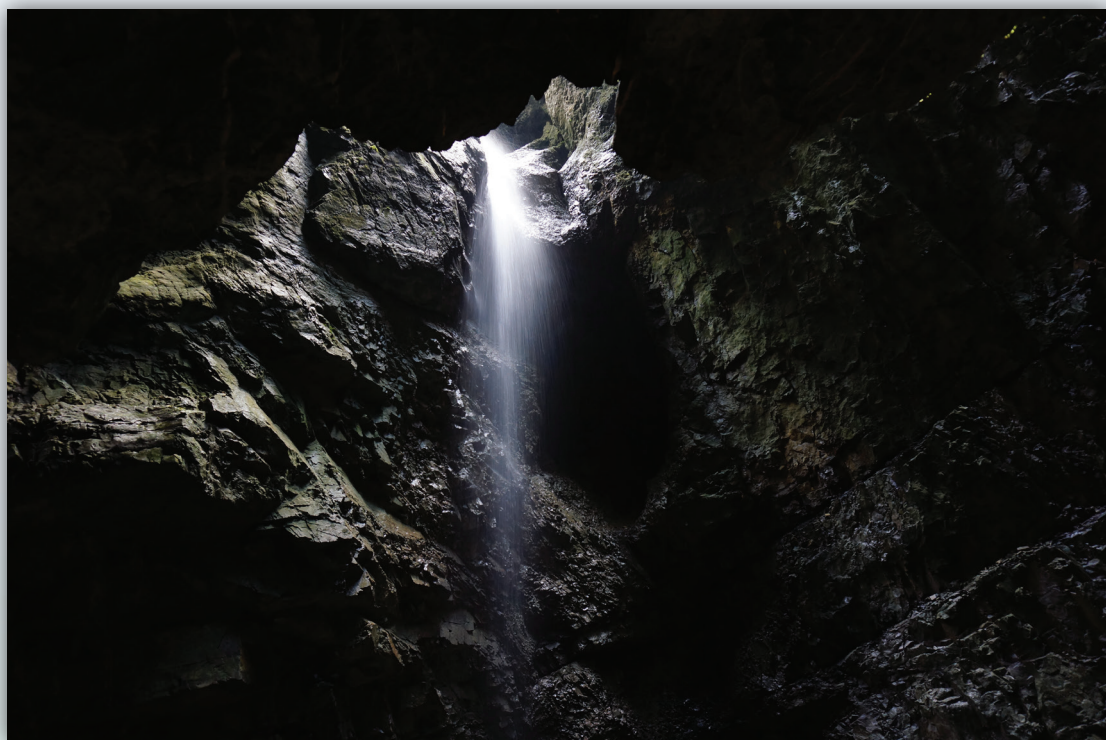

עומק מי התהום

משאבת קידוח מודרנית

מי גשמים הנאגרים בבטן האדמה מהווים 20% מכלל המים המתוקים בעולם, ומוכרים בשם - "מי תהום". המים נאגרים לעתים בעומק עצום. האם יכול להיות שלפני יותר מ- 3000 שנה ידע בן אנוש לקבוע במדויק את עומק מי התהום? נזכור כי מי התהום נמצאים מאות מטרים מתחת לפני האדמה. על מנת להגיע אליהם צריך משאבות קידוח מתקדמות - משאבות שפותחו בעידן המודרני בלבד⁸. האם יתכן שעומק מי התהום כבר כתוב במקורות עם ישראל - מזה אלפי שנים...?

בתלמוד, במסכת סוכה, דף נג', כתוב על מי התהום בירושלים:

”המים...
סומכא דארעא אלפי גרמידי”
(סוכה דף נג, עמוד ב')

תרגום לעברית:

”המים...

עומק הארץ 1000 אמה”

וכמה זה אמה?

”אמה...

48 סנטימטר”

(שובע שמחות תשס”ה עמוד תקל)
(ילקוט יוסף הלכות חנוכה הבית ס”ק כז)
לשיטת הספרדים – ע”מ

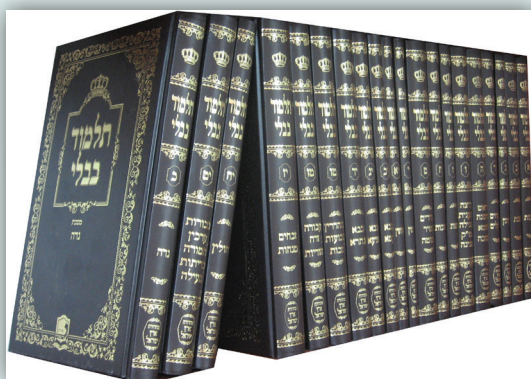
עומק מי התהום בירושלים, לפיכך, הינו על
פי התלמוד: 48 ס”מ כפול 1000 ס”מ, שהם:

480 מ'

עד כאן על פי התלמוד.

▲ מיקום מי התהום
בשכבות הקרקע העמוקות - הדמיה

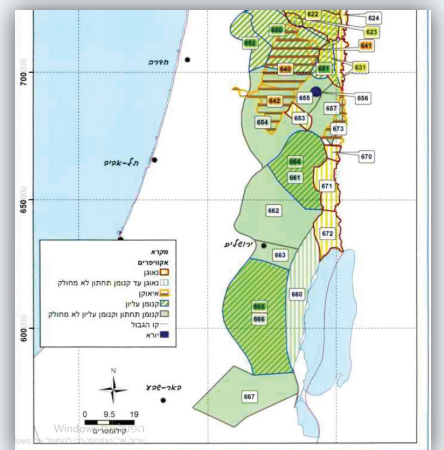
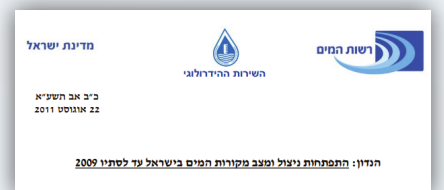
בשנים 2008-2015, רשות המים של מדינת ישראל, באמצעות השירות ההידרולוגי, פרסמה שנה אחרי שנה דו"ח מקיף בנושא מקורות המים בישראל. בין היתר מפרט הדו"ח את מפלס מי התהום באזורים שונים בארץ. בדו"ח מופיע אזור 6.6 - ירושלים בגבולו המערבי. הנה ציטוט החלק הרלוונטי מהדו"ח, החוזר על עצמו שנה אחרי שנה:

**"תת אגן 6.6...
המפלסים הממוצעים...
במערב:
480 מטר"**

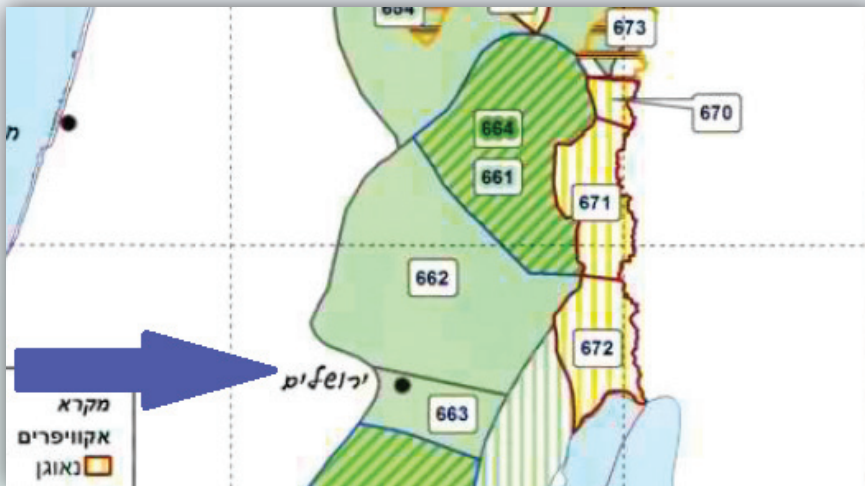
(דו"חות רשות המים 2008 עד 2015, ראה"י מקורות 3 עד 7)

▲ שער דו"ח רשות המים

▲ מתוך דו"ח רשות המים - החלוקה לתתי אגנים

▲ מתוך דו"ח רשות המים - החלוקה לתתי אגנים. (החץ אינו במקור)

א. אקוויפר ההר המזרחי

תת-אגן 6.6 (מזרח יהודה ושומרון)

תת-אגן זה הוא הגדול בשטחו מבין תת-אגני ההר המזרחי. גבולותיו: בצפון - השוליים הדרומיים של גרברן פריעה; במערב - צירי האנטיקלינות חברון ורמאללה; במזרח - העתקי השוליים של בקע ים המלח; ובדרום - נחל חימר. עובי חבורת יהודה בתת אגן זה, הוא 650-800 מ' והיא נחלקת לשני תת-אקוויפרים: קנומן תחתון וקנומן עליון. תת אגן זה כולל את שבעת תאי הדיווח: 661 - 667, ואת תא דיווח 660 המתייחס לאקוויפר המילוי בחוף המערבי של ים המלח.

תת-אגן 6.6 ניזון מגשם על מחשופיו ומנוקז באופן טבעי בזרימת מי תהום לעבר בקעת הירדן וים המלח. זרימה זו באה לידי ביטוי בעיקר בשפיעת מעיינות. המפלסים הממוצעים משתפלים מרמה של 480 מ' בסמוך לפרשת המים במערב, עד ל-390 מ' באזור הנביעות ליד חוף ים המלח במזרח.

▶ מתוך דו"ח רשות המים

480 מ' - מדהים! בדיוק אותו מספר! דיוק התלמוד - לא ייאמן. נזכיר שלא ניתן להגיע למידע זה ללא אמצעים מודרניים⁸ לקידוח מאות מטרים מתחת לפני האדמה.

ירושלים

חכו, זה עוד לא הכול. מסתבר שבתלמוד מובא גם פירוט נפלא כיצד בדיוק התייצבו המים על גובה זה דווקא¹ (!): דוד המלך העלה את המים לאחר שהתרחקו מפני הקרקע מאוד (תלמוד סוכה נג'), על ידי כך שאמר 15 מזמורי "שיר למעלות": מזמורים המצויים אצל כל אחד מאתנו בבית - בתנ"ך, בספר תהילים.

מדהים, לא?

ספר תהילים
הכתוב על גבי מגילה
בכתב סת"ם

▶ האלופים אריאל שרון,
הרב שלמה גורן ורחבעם זאבי
אומרים פרקי תהילים, 1968

מקורות:

1. אתר תהלים - <https://www.tehillim-center.co.il/article/2157>
2. הפרסומים המלאים של רשות המים -
<http://www.water.gov.il/Hebrew/ProfessionalInfoAndData/Data-Hidrologeime/Pages/Annual-reports-Water-Resources-Status.aspx>
3. דו"ח רשות המים לדוגמא - משנת 2012 - עמוד 366 -
<https://www.archives.gov.il/archives/Archive/0b0717068001ad6c/File/0b07170684a6936e>
4. דו"ח לדוגמא - משנת 2009 -
<http://www.water.gov.il/Hebrew/ProfessionalInfoAndData/Data-Hidrologeime/Pages/water-resources-2009.aspx>
5. דו"ח לדוגמא - החלק הרלוונטי -
<http://www.water.gov.il/Hebrew/ProfessionalInfoAndData/Data-Hidrologeime/2009/east.pdf>
6. קישור לדו"ח 2009 לדוגמא ב-Google Drive -
<https://drive.google.com/file/d/1UkNtIb9dpocs0lHDmsGlbDfLE3tmjj4i/view?usp=sharing>
7. פירוט הציטוט הרלוונטי מדו"חות רשות המים:
העיר העתיקה בירושלים שוכנת קרוב מאוד ל-"קו פרשת המים הארצי", כלומר הקו הדימוני העובר בנקודה הגאוגרפית הגבוהה ביותר ממנה יורדים מי הגשמים לכיוונים שונים. הדוח מציין כך: "המפלסים הממוצעים [של מי התהום] משתפלים מרמה של 480 מ' [מטר] בסמוך לפרשת המים במערב", וכונתו לקו פרשת המים העובר סמוך מאוד לירושלים.
8. היסטוריית קידוח לעומק מאות מטרים:

https://en.wikipedia.org/wiki/Woodingdean_Water_Well

"The Woodingdean Water Well is the deepest hand-dug well in the world, at 390 metres (1,280 ft) deep... Work on the well started in 1858"

תמונות:

1. מי תהום -
Image by Volker Glätsch from Pixabay
2. מגדל קידוח -
Leolynn11, CC BY-SA 4.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>>, via Wikimedia Commons
3. תלמוד - מאת Reuvenk - נוצר על-ידי מעלה היצירה
CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3559428>
4. מגילת קלף - ספר תהלים - מאת Pete unseth - נוצר על-ידי מעלה היצירה, CC0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=8624010>
5. קציני צה"ל בכירים קוראים תהלים - מאת / דובר צה"ל, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=90099871>